

KEERPUNT

column

In de column KEERPunt verbindt Bart Keer (1969) kunst aan het dagelijks leven. Behalve in woorden zet hij dat wat hij ziet óók om in een beeld: zowel tekst als illustratie zijn afkomstig van hem. Bart Keer werkt als procesbegeleider, reisleider voor cultuurreizen, illustrator, leraar kunstzinnige vakken in het v.o. en geeft workshops en trainingen op het snijvlak van kunst, biografie en sociale ontwikkeling.

info@keerpuntproducties.nu

Wie af en toe televisie kijkt en niet meteen weg zapt als de reclame begint, herkent het volgende beeld: een glanzende 'vrijheid op vier wielen', soeverein door een fantastisch landschap zoevend. Ik moet dan altijd aan mijn eerste bezoek aan Rome denken. Sprong het stoplicht op groen? Nee, nog niet. Een van de bestuurders had de spanning blijkbaar niet langer kunnen verdragen en stoot er met zijn Fiat brullend vandoor. Dat konden de anderen niet op zich laten zitten. Tien rijen dik zetten ze de achtervolging in. In stof en herrie dreutelde ik er over het trottoir achteraan. En, grote God, bij het volgende kruispunt bleek dat vanuit andere richtingen een soortgelijke wedstrijd plaatsvond. Gevolg: een wirwar aan vrijheid in blik dat zich op elkaar had vast gereden, en nu vloekend en tierend de ander de schuld stond te geven.

De associatie van vrijheid met materiële welvaart en 'kunnen doen wat je wilt' is in het westen - en inmiddels in grote delen van de wereld - een automatisme geworden. Waar dat toe kan leiden spiegelt ons bovengenoemd Italiaans voorbeeld. En in zekere zin de kredietcrisis.

Nee, dan Rosa Luxemburg, die, voordat ze in 1919 vermoord en in een kanaal in Berlijn gedumpt werd, bijvoorbeeld schreef: vrijheid is altijd de vrijheid van de andersdenkende. Vrijheid lijkt op het gebied van het (immateriële) denken op zijn plaats. Rudolf Steiner schreef eind 19^e eeuw zijn *Filosofie van de vrijheid*. Daarin vinden we de waarneming dat 'kunnen doen wat je wilt' nog helemaal niets met vrijheid te maken heeft. Heel veel van onze handelingen komen voort uit wat je een onbewuste aandrift kunt noemen.

De mogelijkheid tot vrijheid

Vrijheid komt pas in zicht als tussen ons en de handeling het *bewust geworden motief* ligt. Daarbij is niet van belang dat ik een genomen besluit ten uitvoer kan brengen, maar het gaat erom, *hoe het besluit in mij ontstaat*. Dat betekent een lang proces van bewustwording, van geestelijke ontwikkeling. Dan pas kan er in onze omgang met anderen en onze daden, waarin we meestal nog helemaal 'slapen', iets van vrijheid binnenstromen.

Zou je van een kunstenaar niet kunnen zeggen dat hij, in het vrije scheppen, 'oefent' voor vrije levensdaden? Of het nu om schilderkunst, een symfonie of een choreografie gaat: in het ontstaansproces van grote kunstwerken is er altijd een moment waarop de kunstenaar een vrij besluit neemt, waardoor het kunstwerk uniek wordt. Tegelijk met dat unieke is er bij grote kunstwerken ook altijd iets van het *universeel geestelijke*, van het algemeen menselijke te ervaren. Grote kunstwerken ontstaan bijna altijd uit een samenspraak tussen het individuele en het universele, tussen de eigen ervaring en die van het publiek, tussen het materiaal en de geest.

Als we weer terug gaan naar het 'echte leven', zien we daar een soortgelijke samenspraak. Hoe meer we onszelf bewust worden van onze motieven, hoe meer we die immers ook in samenhang ervaren met onze omgeving, met de motieven van anderen. Zo kom ik uit bij de stelling: hoe vrijer ik word, hoe meer ik handel vanuit een bewustzijn voor het wezenlijke, het hogere in de ander en voor de samenhang in mijn omgeving. Voor mij is dat Pinksteren. Dan is de vrijheid om te roepen wat je wilt, om te beledigen zelfs, een vergissing. Zodra je jouw mening uitspreekt, heb je te maken met hoe dat voor anderen is, op anderen werkt. En vrijheid op economisch terrein is dan óók een vergissing, want jouw eigen succes zal altijd ten koste gaan van anderen!

Zo beschouwd is het beroemde Vrijheidsbeeld, daar aan de overkant van de grote plas, de afgelopen decennia te vaak als mascotte van stal gehaald voor zaken die niets met werkelijke vrijheid te maken hebben.